

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 26 januari 1915 kl. 5 e. m.

Konstitutionsutskottets memorial, med uppgift å vilande förslag till ändringar i grundlagarna.

Närvarande: herrar Edén, Clason, Hellberg, Bellinder, von Geijer, Kjellén, Stadener, von Mentzer, Olof Olsson, von Bahr, von Zweigbergk, Larsson i Västerås, Magnusson i Tumhult, Persson i Malmö, Räf, Waldén, Ericsson i Vallsta, Hildebrand, Kropp och Jönsson i Slätåker.

Till grundlagsenlig behandling får utskottet härmed för riksdagen anmäla de vid 1914 års senare lagtima riksdag jämlikt § 64 riksdagsordningen såsom vilande antagna förslag till ändringar i rikets grundlagar.

1:o) *angående ändrad lydelse av §§ 18 och 22 regeringsformen:*

Regeringsformen.

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

§ 18.

§ 18.

1:o) Regeringsrätten tillkommer det även att, i mål av beskaffenhet att kunna tillhöra dess slutliga prövning, upptaga och avgöra alla

Bihang till riksdagens protokoll 1915.

1:o) Regeringsrätten tillkommer det även att, i mål av beskaffenhet att kunna tillhöra dess slutliga prövning, upptaga och avgöra alla

5 saml. 1 häft. (Nr 1.)

1

(Nuvarande lydelse:)

ansökningar, att Konungen må bryta dom åter, som vunnit laga kraft, eller återställa laga tid, som försuten är. Alla övriga sådana ansökningar skola av högsta domstolen avgöras.

§ 22.

1:o) Uti högsta domstolen kunna ringare mål prövas och avgöras av fem ledamöter, så ock av fyra, där alla fyra äro om slutet ense. Över viktigare saker skola minst sju döma. Ej må flera än åtta ledamöter på en gång i prövningen av något mål deltaga, där ej för vissa fall annorledes förordnas i den ordning 87 § 1 mom. stadgar.

2:o) I regeringsrätten kunna mål prövas och avgöras av fem ledamöter, så ock av fyra, där tre av dem äro om slutet ense.

(Föreslagen lydelse:)

ansökningar, att Konungen må bryta dom åter, som vunnit laga kraft, eller återställa laga tid, som försuten är. Alla övriga sådana ansökningar skola av högsta domstolen avgöras.

2:o) *Högsta domstolen äger ock pröva och avgöra ansökan om tillstånd av Konungen att fullfölja talan i mål, som enligt lag icke utan sådant tillstånd må dragas under Konungens prövning.*

§ 22.

1:o) Uti högsta domstolen kunna ringare mål prövas och avgöras av fem ledamöter, så ock av fyra, där alla fyra äro om slutet ense. Över viktigare saker skola minst sju döma. Ej må flera än åtta ledamöter på en gång i prövningen av något mål deltaga, där ej för vissa fall annorledes förordnas i den ordning 87 § 1 mom. stadgar. *I samma ordning bestämmes, huru många av domstolens ledamöter skola deltaga i prövning av ansökan, varom i 18 § 2 mom. förmäles.*

2:o) I regeringsrätten kunna mål prövas och avgöras av fem ledamöter, så ock av fyra, där tre av dem äro om slutet ense.

Hänvisning: Konstitutionsutskottets utlåtande nr 7.
Första kammarens protokoll den 4 juli.
Andra kammarens protokoll den 4 juli.

2:o) *angående ändrad lydelse av § 2 4:o och § 3 10:o tryckfrihetsförfordningen:*

Tryckfrihetsförfordningen.

(Nuvarande lydelse:)

§ 2.

4:o. I grund — — — som helst.
Vid föregående tillåtelse skola följande undantag ovägerligen iakttagas:

Att protokoll — — — uppenbara.

Att ej några — — — femtio riksdaler.

Att mobiliseringsplaner för hären och flottan samt planer för deras sammandragning eller samverkan ävensom sådana kartor, ritningar och beskrivningar angående rikets fästningsverk, minförsvar, militära positioner, kommunikationsleder och uppfinningar, vilkas offentliggörande kan medföra våda för rikets säkerhet, ej må, utan Konungens särskilda tillstånd, utlämnas, sedan Konungen i statsrådet fattat beslut, att dessa handlingar skola hållas hemliga; dock att härigenom konstitutionsutskottets, statsutskottets och statsrevisorernas rätt ej inskränkes. Den, som i tryck offentliggör sådan handling, straffes, där honom veterligt är, att den bör

(Föreslagen lydelse:)

§ 2.

4:o. I grund — — — som helst.
Vid föregående tillåtelse skola följande undantag ovägerligen iakttagas:

Att protokoll — — — uppenbara.

Att ej några — — — femtio riksdaler.

Att mobiliseringsplaner för *krigsmakten*, planer för *dess* sammandragning eller *verksamhet under krigstid eller vid krigsfara* ävensom *sådana handlingar angående omfattningen, beskaflenheten och belägenheten av dess mobiliseringsförråd och mobiliseringsutrustning samt sådana kartor, ritningar, avbildningar och beskrivningar angående rikets fästningsverk, örlogsstationer och varv, militära positioner, minförsvar, annan för krigsbruk avsedd materiells tekniska byggnad och beskaflenhet*, kommunikations- och förbindelseleder, *experiment* och uppfinningar, vilkas offentliggörande kan medföra våda för rikets säkerhet *eller uppenbart kan skada dess försvar*, ej må utan Konungens

(Nuvarande lydelse:)

hemlig hållas, med fängelse från och med en månad till och med två år eller i ringare fall med böter från och med trettio tre riksdaler sexton skillingar till och med trehundra-trettio tre riksdaler sexton skillingar, och skriften konfiskeras.

(Föreslagen lydelse:)

särskilda tillstånd utlämnas, sedan Konungen i statsrådet fattat beslut, att dessa handlingar skola hållas hemliga; dock att härigenom konstitutionsutskottets, statsutskottets och statsrevisorernas rätt ej inskränkes. Den, som i tryck offentliggör sådan handling, straffes, där honom veterligt är, att den bör hemlig-hållas, *efter allmän lag, om gärningen är i den med straff belagd, men eljest* med fängelse från och med en månad till och med två år eller i ringare fall med böter från och med trettio tre riksdaler sexton skillingar till och med trehundra-trettio tre riksdaler sexton skillingar, och skriften konfiskeras.

Att, där underrätt vid handläggning av mål låtit åhörarna avträda på den grund att i händelse av rättegångens offentlighet något kunnat uppenbaras, som med hänsyn till rikets säkerhet bör hållas hemligt för främmande makt, protokoll över sådan handläggning samt därvid till underrätten ingivna handlingar i målet så ock högre rätts protokoll i samma mål och däri efter meddelande av underrättens utslag inkomna handlingar ej må, utan särskilt tillstånd av vederbörande rätt, utlämnas innan målet blivit skilt från rättens handläggning; och må, i den mån rätten finner protokoll eller handling i målet ej heller efter avslutad handläggning kunna utlämnas utan våda för rikets säkerhet och förty där- emot vid handläggningens avslu-

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

tande meddelar förbud, utlämnande ej utan Konungens särskilda tillstånd äga rum före femtio år efter det slutligt beslut i målet givits. Dock göres härigenom ej inskränkning i parts rätt att utbekomma protokoll och erhålla del av handlingarna i målet. Över rättens beslut, huruvida protokoll eller handling må utlämnas, vare klagan ej tillåten. Utgiver part eller annan, med vetskap om att protokoll eller handling enligt vad nu är sagt bör hemlighållas, utan Konungens särskilda tillstånd protokollet eller handlingen i tryck, straffes efter allmän lag, om gärningen är i den med straff belagd, men eljest med fängelse från och med en månad till och med två år eller i ringare fall med böter från och med trettiotre riksdaler sexton skillingar till och med trehundra trettiotre riksdaler sexton skillingar, och skriften konfiskeras.

Att, i vad — — — — femtio riksdaler.

Det skall ock — — — — sexton skillingar.

Att protokoll — — — — sexton skillingar.

Att ingen — — — — sexton skillingar.

Att utdrag — — — — femtio riksdaler.

Att uppgifter, som skattskyldige till ledning för egen taxering avlämna till beskattningsmyndigheter, ej må utlämnas till andra än dem, som enligt skatteförfattningarna äga

Att, i vad — — — — femtio riksdaler.

Det skall ock — — — — sexton skillingar.

Att protokoll — — — — sexton skillingar.

Att ingen — — — — sexton skillingar.

Att utdrag — — — — femtio riksdaler.

Att uppgifter, som skattskyldiga till ledning för egen taxering avlämna till beskattningsmyndigheter, samt deklarationer, som till ledning för beräknande av arvsskatt eller skatt

(Nuvarande lydelse:)

taga del av samma uppgifter. Den häremot bryter, så ock den, som i tryck offentliggör dylik uppgift, vilken obehörigen utlämnats, böte femtio riksdaler.

Att för officiell — — — — trehundra riksdaler.

Att de från — — — — femtio riksdaler.

Att ansökning — — — — femtio riksdaler.

Att sådant — — — — huvudsaken.

I övrigt — — — — — stadgat är.

§ 3.

10:o. Allt kungörande — — — —
— — skriften konfiskeras; och

kungörande i tryck, under krigstid eller vid krigsfara, av sådana underrättelser om krigsmaktens ställning eller rörelser eller om andra åtgärder eller anstalter för försvaret, vilkas offentliggörande Konungen i statsrådet förbjudit. Den häremot bryter, straffes efter allmän lag, om gärningen är i den med straff belagd, men eljest med fängelse från och med en månad till och med två år eller i ringare fall med böter från och med trettio tre riksdaler sexton skillingar till och

(Föreslagen lydelse:)

för gäva avgivas till vederbörande myndigheter, ej må utlämnas till andra än dem, som enligt skatteförfattningarna äga taga del av samma uppgifter eller deklamationer. Den häremot bryter, så ock den, som i tryck offentliggör dylik uppgift eller deklamation, vilken obehörigen utlämnats, böte femtio riksdaler.

Att för officiell — — — — trehundra riksdaler.

Att de från — — — — femtio riksdaler.

Att ansökning — — — — femtio riksdaler.

Att sådant — — — — — huvudsaken.

I övrigt — — — — — stadgat är.

§ 3.

10:o. Allt kungörande — — — —
— — skriften konfiskeras.

Kungörande i tryck, under krigstid eller vid krigsfara, av sådana underrättelser om krigsmaktens styrka, ställning eller rörelser eller om andra åtgärder eller anstalter för försvaret, vilkas offentliggörande Konungen i statsrådet förbjudit. Den häremot bryter, straffes efter allmän lag, om gärningen är i den med straff belagd, men eljest med fängelse från och med en månad till och med två år eller i ringare fall med böter från och med trettio tre riksdaler sexton skillingar till och med trehundra-

(Nuvarande lydelse:)

med trehundraötton riksdaler sexton skillingar, och skriften konfiskeras.

— — — — —

(Föreslagen lydelse:)

trettiotre riksdaler sexton skillingar, och skriften konfiskeras.

Utgivande i tryck, i annat fall än ovan i denna lag sägs, av sådana avbildningar och beskrivningar av rikets fästningsverk och övriga fasta försvarsanstalter, vilkas offentliggörande kan skada rikets försvar och om vilka det är utgivaren vederligt, att de böra hemlighållas. Förbrytelsen straffes enligt allmän lag, och skriften konfiskeras.

— — — — —

Hänvisning: Konstitutionsutskottets utlåtande Nr 17.

Första kammarens protokoll den 12 augusti.

Andra kammarens protokoll den 12 augusti.

3:o) *angående ändrad lydelse av §§ 96—102 och 110 regeringsformen, § 42, 2 och § 68 riksdagsordningen samt § 4 5:o tryckfrihetsförordningen:*

Regeringsformen.

(Nuvarande lydelse:)

§ 96.

Varje lagtima riksdag skall förordna en för lagkunskap och utmärkt redlighet känd man att, såsom riksdagens ombud, efter den instruktion riksdagen för honom utfärdat, hava tillsyn över lagarnas efterlevnad

(Föreslagen lydelse:)

§ 96.

Varje lagtima riksdag skall förordna *två* för lagkunskap och utmärkt redlighet *kända män, den ene såsom justitieombudsman och den andre såsom militieombudsman*, att i *egenskap av riksdagens ombud*, efter

(Nuvarande lydelse:)

av domare och ämbetsmän samt att vid vederbörliga domstolar i laga ordning tilltala dem, som uti sina ämbetens utövning av våld, mannamån eller annan orsak någon olaglighet begått eller underlåtit att sina ämbetsplikter behörigen fullgöra. Vare dock han i all måtto underkastad samma ansvar och plikt, som allmän lag och rättegångsordning för aktorer utstaka.

(Föreslagen lydelse:)

den instruktion riksdagen för vardera utfärdat, hava tillsyn över *lagars och författningars* efterlevnad, *militieombudsmannen i vad de skola tillämpas vid krigsdomstolarna samt av ämbets- och tjänstemän med avlöning från de till försvarsväsendet anslagna medel och justitieombudsmannen i vad de eljest skola vid domstolarna samt av ämbets- och tjänstemän tillämpas, ävensom att enligt den fördelning nu är sagd* vid vederbörliga domstolar i laga ordning tilltala dem, som uti sina ämbetens utövning av våld, mannamån eller annan orsak någon olaglighet begått eller underlåtit att sina ämbetsplikter behörigen fullgöra. *Ombudsmännen vare* i all måtto *underkastade* samma ansvar och plikt, som allmän lag och rättegångsordning för aktorer utstaka.

§ 97.

Denne riksdagens justitieombudsman, som, så länge han ämbetet innehaver, skall i alla avseenden anses lika med Konungens justitiekansler, väljes på sätt riksdagsordningen stadgar; och bör därvid jämväl utses en man av de egenskaper, som hos denna ämbetsman erfordras, att honom efterträda, ifall han, innan nästföljande lagtima riksdag anställt nytt val av justitieombudsman, skulle med döden avgå, samt att utöva ämbetet under den tid justitieombudsmannen kan vara av svår sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad.

§ 97.

Justitieombudsmannen och militieombudsmannen, som, så länge *de sina ämbeten innehava, skola* i alla avseenden anses lika med Konungens justitiekansler, *väljas* på sätt riksdagsordningen stadgar; och bör därvid jämväl *för en var av dessa riksdagens ombudsmän* utses en man av de egenskaper, som hos *ombudsmannen* erfordras, att honom efterträda, ifall han, innan nästföljande lagtima riksdag anställt nytt val av *ombudsman*, skulle med döden avgå, samt att utöva ämbetet under den tid, *ombudsmannen* kan vara av svår

(Nuvarande lydelse:)

§ 98.

I händelse justitieombudsmannen, under det riksdag är församlad, avsäger sig det erhållna förtroendet eller med döden avgår, skall riksdagen i ämbetet genast insätta den man, som blivit till hans efterträdare utsedd. Skulle justitieombudsmannens utsedde efterträdare, under riksdag, avsäga sig det erhållna förtroendet eller i justitieombudsmansämbetet insättas eller med döden avgå, utväljes, på ovan stadgade sätt, en annan behörig man i hans ställe. Inträffar något av dessa fall emellan riksdagarna, skall riksdagens rätt härutinnan genom de av riksdagen valde fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret utövas.

§ 99.

Justitieombudsmannen må, när han det nödigt anser, kunna övervara högsta domstolens, regeringsrättens, nedre justitierevisionens, hovrätternas, kollegiernas eller i dessas ställe inrättade verks, och alla lägre domstolars överläggningar och beslut, dock utan rättighet att sin mening därvid yttra, samt äga tillgång till alla domstolars, kollegiers och ämbetsverks protokoll och handlingar. Konungens ämbetsmän i all-

Bihang till riksdagens protokoll 1915.

(Föreslagen lydelse:)

sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad.

§ 98.

I händelse justitieombudsmannen eller militieombudsmannen, under det riksdag är församlad, avsäger sig det erhållna förtroendet eller med döden avgår, skall riksdagen i ämbetet genast insätta den man, som blivit till efterträdare utsedd. Skulle *ombudsmans* utsedde efterträdare, under riksdag, avsäga sig det erhållna förtroendet eller i *ombudsmansämbetet* insättas eller med döden avgå, utväljes, på ovan stadgade sätt, en annan behörig man i hans ställe. Inträffar något av dessa fall emellan riksdagarna, skall riksdagens rätt härutinnan genom de av riksdagen valde fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret utövas.

§ 99.

Justitieombudsmannen och militieombudsmannen må, *en var* när han *för sitt ämbetes utövning* det nödigt anser, kunna övervara högsta domstolens, regeringsrättens, nedre justitierevisionens, hovrätternas, kollegiernas eller i dessas ställe inrättade verks, och alla lägre domstolars överläggningar och beslut, dock utan rättighet att sin mening därvid yttra, samt äga tillgång till alla domstolars, kollegiers och ämbets-

5 saml. 1 häft. (Nr 1.)

2

(Nuvarande lydelse:)

mänhet vare skyldige att lämna justitieombudsmannen laglig handräckning, samt alla fiskaler, att medelst aktioners utförande honom biträda, då han det äskar.

§ 100.

Justitieombudsmannen åligge, att till varje lagtima riksdag avlämna redogörelse för sin förvaltning av det honom förtrodda ämbete, samt däruti utreda lagskipningens tillstånd i riket, anmärka lagarnas och författningarnas brister och uppgiva förslag till deras förbättring.

§ 101.

Skulle den oförmodade händelse inträffa, att antingen hela Konungens högsta domstol eller av dess ledamöter en eller flere funnes hava av egennytta, vrångvisa eller försumlighet så orätt dömt, att därigenom någon, emot tydlig lag och sakens utredda och behörigen styrkta förhållande, mistat eller kunnat mista liv, personlig frihet, ära och egendom, eller regeringsrätten eller en eller flere av dess ledamöter funnes hava vid prövning av besvärsmål låtit sådant förhållande komma sig till

(Föreslagen lydelse:)

verks protokoll och handlingar. Konungens ämbetsmän i allmänhet vare skyldige att lämna justitieombudsmannen *och militieombudsmannen* laglig handräckning, samt alla fiskaler, att medelst aktioners utförande *en var av dem* biträda, då han det äskar.

§ 100.

Justitieombudsmannen *och militieombudsmannen* åligge, att, *var för sig*, till varje lagtima riksdag avlämna redogörelse för *förvaltningen* av *de dem* förtrodda ämbeten samt däruti, *en var med avseende på det område, som genom 96 § är bestämt för hans ämbetsutövning*, utreda lagskipningens tillstånd i riket, anmärka lagarnas och författningarnas brister och uppgiva förslag till deras förbättring.

§ 101.

Skulle den oförmodade händelse inträffa, att antingen hela Konungens högsta domstol eller av dess ledamöter en eller flere funnes hava av egennytta, vrångvisa eller försumlighet så orätt dömt, att därigenom någon, emot tydlig lag och sakens utredda och behörigen styrkta förhållande, mistat eller kunnat mista liv, personlig frihet, ära och egendom, eller regeringsrätten eller en eller flere av dess ledamöter funnes hava vid prövning av besvärsmål låtit sådant förhållande komma sig till

(Nuvarande lydelse:)

last, vare justitieombudsmannen pliktig, ävensom Konungens justitiekansler berättigad, att vid den rikets domstol, som här nedanföre bestämmes, den felaktige under tilltal ställa, samt till ansvar efter rikets lag befordra.

§ 102.

Denna domstol, som riksrätt kallas, skall i sådant fall bestå av presidenten uti Konungens och rikets Svea hovrätt, vilken däruti före ordet, presidenterna uti alla rikets kollegier, vid tilltal emot högsta domstolen fyra de äldsta regeringsråd, men, när regeringsrätten är tilltalad, fyra de äldsta justitieråd, ävensom i båda fallen, högste befälhavaren över de i huvudstaden tjänstgörande trupper, högste närvarande befälhavaren för den vid huvudstaden förlagda delen av flottan, tvenne de äldsta råd i Svea hovrätt och det äldsta råd i varje av rikets kollegier. Då antingen justitiekansleren eller justitieombudsmannen finner sig befogad att högsta domstolen eller regeringsrätten samfällt eller särskilda enderas ledamöter inför riksrätten tilltala, äske han hos presidenten i Konungens och rikets Svea hovrätt, såsom riksrättens ordförande, laglig kallelse å den eller dem, som skola tilltalas. Presidenten — — — — i rikets tjänst.

(Föreslagen lydelse:)

last, vare justitieombudsmannen *eller, om målet från krigsdomstol kommit under högsta domstolens prövning, militieombudsmannen* pliktig, ävensom Konungens justitiekansler berättigad, att vid den rikets domstol, som här nedanföre bestämmes, den felaktige under tilltal ställa, samt till ansvar efter rikets lag befordra.

§ 102.

Denna domstol, som riksrätt kallas, skall i sådant fall bestå av presidenten uti Konungens och rikets Svea hovrätt, vilken däruti före ordet, presidenterna uti alla rikets kollegier, vid tilltal emot högsta domstolen fyra de äldsta regeringsråd, men, när regeringsrätten är tilltalad, fyra de äldsta justitieråd, ävensom, i båda fallen, högste befälhavaren över de i huvudstaden tjänstgörande trupper, högste närvarande befälhavaren för den vid huvudstaden förlagda delen av flottan, tvenne de äldsta råd i Svea hovrätt och det äldsta råd i varje av rikets kollegier. *Då justitiekansleren, justitieombudsmannen eller militieombudsmannen finner sig befogad att högsta domstolen samfällt eller särskilda dess ledamöter inför riksrätten tilltala, eller justitiekansleren eller justitieombudsmannen att regeringsrätten samfällt eller särskilda dess ledamöter under sådant tilltal ställa,* äske han hos presidenten i Konungens och rikets Svea hov-

(Nuvarande lydelse:)

§ 110.

Ej må någon riksdagsman under tilltal ställas eller sin frihet berövas för sina gärningar eller yttranden i denna egenskap, utan att den kammare, till vilken han hör, sådant tillåt genom uttryckligt beslut, däruti minst fem sjättedelar av de röstande instämt. Ej heller — —

— — — — — beivra låta.

Bliver riksdagsman, medan riksdag samlad är, eller under resa till eller ifrån riksdagen, när man vet honom i sådant ärende stadd vara, med ord eller gärning ofredad, gälle därom vad angående våld eller förolämpning emot Konungens ämbetsmän, i eller för ämbete, i allmän lag stadgat är. Samma lag vare, om riksdagens fullmäktige, revisorer eller justitieombudsman, eller sekreterare eller kanslibetjante i någon av riksdagens kamrar eller i något dess utskott, i eller för utövning av sådan befattning, våldföres eller förolämpas.

(Föreslagen lydelse:)

rätt, såsom riksrättens ordförande, laglig kallelse å den eller dem, som skola tilltalas. Presidenten — — — — — i rikets tjänst.

§ 110.

Ej må någon riksdagsman under tilltal ställas eller sin frihet berövas för sina gärningar eller yttranden i denna egenskap, utan att den kammare, till vilken han hör, sådant tillåt genom uttryckligt beslut, däruti minst fem sjättedelar av de röstande instämt. Ej heller — —

— — — — — beivra låta.

Bliver riksdagsman, medan riksdag samlad är, eller under resa till eller ifrån riksdagen, när man vet honom i sådant ärende stadd vara, med ord eller gärning ofredad, gälle därom vad angående våld eller förolämpning emot Konungens ämbetsmän, i eller för ämbete, i allmän lag stadgat är. Samma lag vare, om riksdagens fullmäktige, revisorer eller justitieombudsman eller militieombudsman, eller sekreterare eller kanslibetjante i någon av riksdagens kamrar eller i något dess utskott, i eller för utövning av sådan befattning, våldföres eller förolämpas.

Riksdagsordningen.

(Nuvarande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

§ 42.

2. Utskottet skall ock granska justitieombudsmannens avgivna redogörelse, ävensom hans ämbetsdiarier och registratur, samt med utlåtande däröver till riksdagen inkomma.

§ 68.

Till följd av regeringsformens 96 § skall varje lagtima riksdag förordna en för lagkunskap och utmärkt redlighet känd man att hava tillsyn över lagarnas efterlevnad av domare och ämbetsmän samt att inför den riksrätt, som i bemälde grundlags 102 § till dess inrättning och göromål beskrives, eller vid andra vederbörliga domstolar, i laga ordning tilltala dem, som i sina ämbetens utövning anses av våld, mannamån eller annan orsak hava någon olaglighet begått eller underlåtit att sina ämbetsplikter behörigen fullgöra.

Denne riksdagens justitieombudsman, vilkens rättigheter och åligganden ytterligare så väl i rege-

§ 42.

2. Utskottet skall ock granska justitieombudsmannens *och militieombudsmannens* avgivna *redogörelser*, ävensom *deras* ämbetsdiarier och registratur, samt med utlåtande däröver till riksdagen inkomma.

§ 68.

Till följd av regeringsformens 96 § skall varje lagtima riksdag förordna *två* för lagkunskap och utmärkt redlighet *kända män, den ene såsom justitieombudsman och den andre såsom militieombudsman, att i egenskap av riksdagens ombud* hava tillsyn över *lagars och författningsars* efterlevnad av domare, ämbets- *och tjänstemän* samt att inför den riksrätt, som i bemälde grundlags 102 § till dess inrättning och göromål beskrives, eller vid andra vederbörliga domstolar, i laga ordning tilltala dem, som i sina ämbetens utövning anses av våld, mannamån eller annan orsak hava någon olaglighet begått eller underlåtit att sina ämbetsplikter behörigen fullgöra.

Justitieombudsmannen och militieombudsmannen, vilkas rättigheter och åligganden ytterligare så väl i

(Nuvarande lydelse:)

ringsformen som genom särskild instruktion utstakas, väljes av fyratioåtta för tillfället nämnda valmän, av vilka vardera kammaren inom sig utser tjugufyra. Dessa valmän, vilka böra till valförrättningen sammanträda samma dag, då de blivit utsedda, och ej må åtskiljas förr än valet är fulländat, skola först samfällt, medelst slutna sedlar, var för sig föreslå den man, som de anse böra komma under omröstning. Falla därvid rösterna till mer än hälften på en man, är han behörigen vald. Äro åter rösterna så delade mellan flera, att sådan pluralitet för någon icke äger rum, anställes ny omröstning med slutna sedlar till antagande av den, som de flesta rösterna erhållit, eller, om han icke antages, av den, som näst honom blivit av de flesta kallad o. s. v. Skulle, sedan alla omröstningarna sålunda försiggått, likväl ingen hava erhållit den här föreskrivna pluralitet, anställes ny omröstning över alla dem, som vid den första omröstningen blivit satta ifråga; skolande den, som erhållit de flesta rösterna, anses behörigen vald.

Valmännen böra vid samma tillfälle, då justitieombudsman utses, och på enahanda sätt, välja en man av de egenskaper, som hos denne ämbetsman erfordras, för att honom efterträda, i fall han, innan nästa lagtima riksdag anställt nytt val av justitieombudsman, skulle med döden

(Föreslagen lydelse:)

regeringsformen som genom särskild *för en var av dem utfärdad* instruktion utstakas, *väljas var för sig* av fyratioåtta för tillfället nämnda valmän, av vilka vardera kammaren inom sig utser tjugufyra. Dessa valmän, vilka böra till valförrättningen sammanträda samma dag, då de blivit utsedda, och ej må åtskiljas förr än *valen äro fulländade*, skola först samfällt, medelst slutna sedlar, var för sig föreslå den man, som de anse böra komma under omröstning. Falla därvid rösterna till mer än hälften på en man, är han behörigen vald. Äro åter rösterna så delade mellan flera, att sådan pluralitet för någon icke äger rum, anställes ny omröstning med slutna sedlar till antagande av den, som de flesta rösterna erhållit, eller, om han icke antages, av den, som näst honom blivit av de flesta kallad o. s. v. Skulle, sedan alla omröstningarna sålunda försiggått, likväl ingen hava erhållit den här föreskrivna pluralitet, anställes ny omröstning över alla dem, som vid den första omröstningen blivit satta ifråga; skolande den, som erhållit de flesta rösterna, anses behörigen vald.

Valmännen böra vid samma tillfälle, då *justitieombudsmannen och militieombudsmannen* utses, och på enahanda sätt *för en var av dessa riksdagens ombudsmän* välja en man av de egenskaper, som hos *ombudsmannen* erfordras, för att honom efterträda, ifall han, innan nästa

(Nuvarande lydelse:)

avgå, samt att utöva ämbetet under den tid justitieombudsmannen kan vara av svår sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad.

I händelse justitieombudsmannen under det riksdag är församlad, avsäger sig förtroendet, eller med döden avgår, insätter riksdagen genast i ämbetet den man, som blivit till hans efterträdare utsedd. Skulle justitieombudsmannens utsedde efterträdare, under riksdag, avsäga sig det erhållna förtroendet eller i justitieombudsmansämbetet insättas eller med döden avgå, utväljes på ovan stadgade sätt en annan behörig man i hans ställe.

Inträffar något av dessa fall mellan riksdagarna, skall riksdagens rätt härutinnan genom de av riksdagen valde fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret utövas.

(Föreslagen lydelse:)

lagtina riksdag anställt nytt val av *ombudsman*, skulle med döden avgå, samt att utöva ämbetet under den tid *ombudsmannen* kan vara av svår sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad.

I händelse justitieombudsmannen eller *militieombudsmannen*, under det riksdag är församlad, avsäger sig förtroendet, eller med döden avgår, insätter riksdagen genast i ämbetet den man, som blivit till efterträdare utsedd. Skulle *ombudsmans* utsedde efterträdare, under riksdag, avsäga sig det erhållna förtroendet eller i *ombudsmansämbetet* insättas eller med döden avgå, utväljes på ovan stadgade sätt en annan behörig man i hans ställe.

Inträffar något av dessa fall mellan riksdagarna, skall riksdagens rätt härutinnan genom de av riksdagen valde fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret utövas.

Tryckfrihetsförrordningen.

(Nuvarande lydelse:)

§ 4.

5:o. Så snart någon förbrytelse mot denna lag blivit av chefen för justitiedepartementet hos justitiekanslern anmäld, åligge den sistnämnde, att ofördröjligen låta för-

(Föreslagen lydelse:)

§ 4.

5:o. Så snart någon förbrytelse mot denna lag blivit av chefen för justitiedepartementet hos justitiekanslern anmäld, åligge den sistnämnde, att ofördröjligen låta för-

(Nuvarande lydelse:)

brytelsen, genom tillförordnad aktör, vid behörig domstol åklaga; och bör han dessutom, för egen del, genom vederbörande ombud, över tryckfrihetens lagliga bruk tillbörlig uppsikt hava. Vare likaledes justitieombudsmannen pliktig, att, i avseende på förbrytelser emot denna lag, lämna sin ämbetsåtgärd, enligt de i instruktionen, rörande hans befattning med andra mål, föreskrivna grunder. Enskilt förolämpande äger målsäganden, att själv eller genom ombud åtala.

— — — — —

(Föreslagen lydelse:)

brytelsen, genom tillförordnad aktör, vid behörig domstol åklaga; och bör han dessutom, för egen del, genom vederbörande ombud, över tryckfrihetens lagliga bruk tillbörlig uppsikt hava. Vare likaledes justitieombudsmannen *och militieombudsmannen pliktiga*, att, i avseende på förbrytelser emot denna lag, lämna sin ämbetsåtgärd, enligt de i *instruktionerna*, rörande *deras* befattning med andra mål, föreskrivna grunder. Enskilt förolämpande äger målsägaren, att själv eller genom ombud åtala.

— — — — —

Hänvisning: Konstitutionsutskottets utlåtande nr 24.
Första kammarens protokoll den 19 augusti.
Andra kammarens protokoll den 19 augusti.

4:o) *angående ändrad lydelse av § 20 regeringsformen:*

Regeringsformen.

(Nuvarande lydelse:)

§ 20.

Uti fredstider skola de mål, som från krigsdomstolarna dragas under Konungens prövning, uti högsta domstolen företagas och avgöras. Tvenne militärpersoner av högre grad, dem Konungen härtill utser och förordnar, böra med domare

(Föreslagen lydelse:)

§ 20.

De mål, som från krigsdomstolarna dragas under Konungens prövning, *skola* uti högsta domstolen företagas och avgöras. Tvenne militärpersoner av högre grad, dem Konungen härtill utser och förordnar, böra med domare jäv och

(Nuvarande lydelse:)

jäv och ansvar, och utan särskilt arvode, sådana mål i högsta domstolen övervara och däröver rösta, dock må domarens antal icke överstiga åtta.

Under krig förhålles härmed efter krigsartiklarna.

(Föreslagen lydelse:)

ansvar, och utan särskilt arvode, sådana mål i högsta domstolen övervara och däröver rösta, dock må domarens antal icke överstiga åtta.

Hänvisning: Konstitutionsutskottets utlåtande nr 29.
Första kammarens protokoll den 26 augusti.
Andra kammarens protokoll den 26 augusti.

5:o) angående ändrad lydelse av § 72 regeringsformen:

Regeringsformen.

(Nuvarande lydelse:)

§ 72.

Riksbanken — — — — lag.
Fullmäktige — — — skäligt.
Riksbanken allena äger rätt att utgiva sedlar, som för mynt i riket må erkännas. Dessa sedlar skola, vid anfordran, inlösas av banken med guld efter deras lydelse.

(Föreslagen lydelse:)

§ 72.

Riksbanken — — — — lag.
Fullmäktige — — — skäligt.
Riksbanken allena äger rätt att utgiva sedlar, som för mynt i riket må erkännas. Dessa sedlar skola, vid anfordran, inlösas av banken med guld efter deras lydelse; dock att undantag härifrån, där sådant med hänsyn till krig, krigsfara eller svår penningkris prövas oundgängligen nödigt, må för viss tid medgivas av Konungen och riksdagen samfällt eller, om riksdagen ej är samlad, av Konungen på framställning av fullmäktige i riksbanken och efter samråd jämväl med fullmäktige i riksgäldskontoret. Dyligt av Ko-

*(Nuvarande lydelse:)**(Föreslagen lydelse:)*

nungen mellan riksdagarna lämnat medgivande skall, därest detsamma icke varder av nästföljande riksdag inom tjugu dagar från riksdagens början gillat, efter utgången av nämnda tid upphöra att lända till efterrättelse.

Hänvisning: Konstitutionsutskottets utlåtande nr 32.

Första kammarens protokoll den 29 augusti.

Andra kammarens protokoll den 29 augusti.

Stockholm den 26 januari 1915.

På konstitutionsutskottets vägnar:

NILS EDÉN.